

Ion SLISARENCO,

lector asistent al Catedrei drept

penal și criminologie a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, masterand

CARACTERISTICI CONCEPTUALE PRIVIND PERSONALITATEA INFRACTORULUI TRAFICULUI DE FIINȚE UMANE ÎN SCOP DE EXPLOATARE SEXUALĂ

Traficul de ființe umane a fost și constituie încă din cele mai vechi timpuri o problemă a tuturor popoarelor. Apărută câteva milenii în urmă, aceasta a însoțit societatea în toate perioadele ei de dezvoltare, actualitatea ei nepierzându-și-o chiar și în prezent.

Dacă în perioada sclavagistă, feudală tranzacțiile care aveau ca obiect de vânzare-cumpărare sau schimb ființe umane era considerată o activitate obișnuită, atunci odată cu scurgerea timpului reacția omenirii la problema respectivă s-a schimbat radical. Astăzi, lumea civilizată condamnă sclavia ca fiind un flagel amoral, social periculos și care cauzează un prejudiciu enorm relațiilor stabilite în societate, tratându-l ca un fenomen inadmisibil. În ciuda a numeroase acte normative adoptate la nivel național și internațional, care interzic și care stabilesc pedepse aspre pentru practicarea unor asemenea activități, fenomenul traficului de ființe umane continuă să evolueze, îmbrăcând forme noi, dar rămânând în esență același.

Infrațiunea de trafic de ființe umane săvârșită în scop de exploatare sexuală a victimei, ca modalitate alternativă distinctă, se deosebește printr-o structură complexă a mecanismului infracțional și printr-o diversitate a metodelor de comiterea a acesteia. Este de menționat că însuși mecanismul de comitere a infracțiunii, ca element al caracteristicii criminalistice a tipului respectiv de faptă prejudiciabilă, se află într-o strânsă interdependență cu elementul personalității infractorului.[1, p. 137]

În general, literatura de specialitate tratează traficul de ființe umane ca fiind o sferă de activitate a criminalității organizate.[2, p. 15]

Plecând de la ideea că traficanții nu acționează individual, probatoriul în cauzele penale referitoare la traficul de ființe umane comis de către un grup criminal sau de o organizație criminală trebuie să reflecte un volum necesar de probe pentru înaintarea învinuirii tuturor subiecților implicați în activitate criminală.

În traficul de persoane în scopul exploatarii sexuale sunt implicați diferiți infractori, pe mai multe planuri, începând cu acțiuni desfășurate spontan de

infractori individuali, neorganizați, până la filiere internaționale de trafic cu un grad complex de organizare.

Există trei categorii de filiere sau rețele de trafic:

1) Rețele particulare – sunt mici grupuri care își desfășoară activitatea în cadrul unor familii sau comunități etnice răspândite în afara unei țări. Atunci când apar solicitări din partea comunităților din străinătate, aceste rețele livrează câte o femeie sau două. Pentru a recruta femei pentru bordeli sau rețele de prostituție, traficanții migranți se folosesc de contactele lor familiale sau etnice din țara de origine. Rețelele „particulare” sunt prezente în regiunile de graniță dintre țara de origine și cea de destinație, precum și în cazul unor comunități etnice.

2) Rețele infraționale organizate pe o scară largă – rețele care controlează toate aspectele traficului de persoane, de la recrutare și transport până la managementul local al bordelurilor și al prostituatelor de stradă.

Traficul de persoane este organizat ca o firmă cu mai multe secții, cum ar fi „secția de recrutare”, „secția de management al prostituției”. Traficanții iau foarte în serios aceste activități lucrative și dau dovadă de „profesionalism”, folosind metode deosebit de brutale pentru a menține ordinea și disciplina. Victimele sunt privite ca mărfuri cu care se face comerț, asemănător comerțului clasic cu sclavi.

Acest tip de rețele infraționale organizate provin în primul rând din Ucraina, Belarus, Rusia și Bulgaria, dar se extind în întreg estul și centrul Europei. Aceste rețele au agenți în vestul Europei, care se ocupă de managementul rețelelor de bordeli și de prostituție și folosesc țările de tranzit doar pentru a obține documente false sau ca „teren de antrenament” înainte să pornească mai departe spre vest.

3) Rețelele infraționale de distribuție – rețele de crimă organizată care recrutează și transportă fete dintr-o țară în alta, vânzându-le către bordeli și rețele de prostituție din alte țări, organizate și conduse la nivel local. Membrii acestor rețele pot fi considerați „vanzători en gros” sau „distribuitori”, care aprovizionează „vanzătorii cu amănuntul” la nivel local, aceștia la rândul lor derulând și controlând infrastructura de prostituție locală.

Câteodată, victimele sunt vândute de mai multe ori la rând, către diferite bordeli sau rețele criminale, în orașe sau țări diferite, sau rămân în cadrul aceleiași rețele, fiind mutate de pe o piață pe alta, odată cu scăderea în rating a solicitărilor acestora, ori în cazul în care intermediarii propun un preț mai avantajos, urmând ca ulterior să le vândă mai scump în altă localitate sau chiar țară.

În ciuda faptului că toate cele trei niveluri de trafic funcționează în mod paralel, în ultimul timp traficul provenit din Comunitatea Statelor Independente și din sud-estul Europei este derulat în principal de rețele foarte profesioniste și foarte bine organizate. Aceste două regiuni geografice au una dintre cele mai dinamice rate de creștere, reprezentând o pătrime din traficul mondial cu persoane.

De traficul cu femei se ocupă în general grupările criminale, deși practica investigării acestei infracțiuni demonstrează că deseori drept subiecți activi ai acestei fapte infracționale pot apărea cupluri stabile, bine reușite în viață, care zilnic se ocupă de această „muncă murdară” cot la cot cu marile și multifuncționalele organizații criminale.[3, p. 14]

Drept argument la cele menționate mai sus ne servesc datele empirice obținute în urma unui studiu statistic realizat de către cercetătorii belaruși în acest domeniu. În conformitate cu aceste date, 84,1% din ofițerii de urmărire penală și 86,4% din inspectorii poliției judiciare, având o bogată experiență în investigarea traficului de ființe umane, menționează că acest tip de infracțiune, de regulă, este săvârșit de grupări criminale organizate care își desfășoară activitatea infracțională în mai mult de un stat, adică transnaționale. Respectiv, majoritatea experților în domeniu (circa 76,2%) susțin că de cele mai multe ori aceste grupuri sunt constituite din cel mult 5 persoane.

În urma studierii dosarelor penale privitoare la traficul de ființe umane, s-a stabilit o legătură precum că pentru realizarea mecanismului actului infracțional al acestei infracțiuni, de la recrutare, transportare și până la exploatarea nemijlocită, rolul fiecărui participant la infracțiune este bine determinat.

În literatura de specialitate a țărilor care au deja o bogată experiență în contracararea acestei infracțiuni s-a încercat de a sistematiza rolurile fiecărui membru al rețelei de traficanți în corelație cu etapele mecanismului actului infracțional. Astfel, O. E. Sudakov, consideră că din componența grupului criminal care practică traficul de ființe umane obligator fac parte:

a) organizatorul sau conducătorul rețelei de traficanți – are ca funcții de bază organizarea tuturor activităților infracționale pe care le desfășoară întreaga rețea de traficanți și, simultan, dirijează întreaga organizație criminală;

b) recrutorii – persoane care se ocupă cu selectarea, studierea potențialelor victime pentru ulterioara traficare a lor și care intră cu ultimele în contact pentru a stabili legătura necesară realizării;

c) persoane care au legătură cu funcționarii sau înalții funcționari de stat predispuși spre corupere pentru săvârșirea infracțiunilor legate de trafic de persoane;

d) curierii – se preocupă nemijlocit de transportarea victimelor peste frontiera statului de baștină al victimelor, de transferul acestora „cumpărătorilor” și de primirea și întoarcerea înapoi în țară a banilor primiți pentru victimele traficate;

e) cumpărătorii străini – reprezintă angajatorii fictivi care urmează să ofere victimelor locurile de muncă promise, în realitate ei fiind persoanele care vor exploata femeile traficate, neexcluzându-se și prezența intermediarilor care ulterior vor vinde victimele altor traficanți la un preț mai avantajos.

Cu atât mai mult, există cazuri în care anumite persoane care cooperează la această activitate infracțională nu fac parte nemijlocit din această grupare criminală sau rețea de traficanți și nici nu sunt înștiințați referitor la scopul final

al activității în care sunt antrenați să o desfășoare. La această categorie de persoane se referă:

a) fotografi – care pregătesc fotografiile pentru actele de identitate sau pașapoartele femeilor ce urmează a fi traficate, precum și fotografiile publicitare ale acestora care sunt mediatizate printre potențialii cumpărători străini;

b) funcționarii organelor de stat – care se ocupă cu perfectarea și eliberarea documentelor necesare plecării din țară și a altor documente;

c) însoțitorii sau ghizii – care se ocupă de trecerea ilegală a victimelor peste hotarele țării în general fără acte.[4, p. 86-87]

Traficul de persoane este un fenomen infracțional internațional complex și unic în felul său, compus din mai multe elemente.

În descrierea procesului de trafic se identifică de obicei trei faze distincte:

- faza de recrutare;
- faza de tranzit;
- faza de destinație.

Trebuie menționat, de asemenea, că în realitate aceste trei faze se suprapun sau coincid parțial. Apoi, mai este posibil ca un caz individual de trafic să aibă mai multe faze de tranzit sau de destinație, deoarece adesea victimele sunt retrafficate. Pe de altă parte, unele cazuri nu au nici un fel de fază de tranzit.

Prima fază a procesului de trafic este de obicei denumită „faza de recrutare”. Pe parcursul acestei faze, traficanții aleg și acaparează potențialele victime, pentru a le ademeni în circuitul traficului. Termenul „recutare” presupune în sens larg și se referă la faptul că victimele sunt recrutate sau acaparate în scopul exploatării sexuale sau alt gen, prin răpire, constrângere, fraudă și înșelăciune. Recrutarea în scopul traficului de ființe umane presupune atragerea persoanei prin selecționare într-o anumită activitate, determinată de scopurile stipulate la alin. (1) art. 165 CPRM.

Așadar, în traficul de ființe umane sunt implicate mai multe persoane: este vorba, de fapt, de o rețea bine organizată la nivel internațional.

Dacă e să facem un portret al recrutorului, am putea menționa că acesta nu este neapărat traficant. Rolul lor se reduce la ademenirea și convingerea persoanei de a pleca peste hotare. Ulterior ei „transmit” potențiala victimă traficantilor.

Cine sînt recrutorii și cum își recrotează ei victimele?

Ei pot fi persoane fizice:

- bărbați cu vârsta între 20-30 de ani (uneori pot fi și mai în vârstă);
- femei cu vârsta între 18-35 de ani (dintre care și foste victime ale traficului);
- familii.

La recrutorul-bărbat, în majoritatea absolută a cazurilor, aspectul fizic este de natură să inspire încredere, unii chiar vădind o anumită sobrietate. Situația sa materială este cunoscută ca una bună, chiar dacă aceasta nu este prezentată în mod ostentativ. Sunt cazuri când recrutorul ocupă o funcție de răspundere. Dar, în general, ocupațiile recrutorilor sunt de o mare diversitate și

presupun, în general, contactul cu publicul.

De cele mai multe ori ei sunt oameni sociabili și inspiră încredere. Uneori te cucerește gestul lor de a-ți sări în ajutor la nevoie, de a-ți acorda mici servicii fără a-ți impune vreun angajament reciproc (o invitație la cafea, la o pizza asumându-și plata consumației). Foarte des veriga de legătură între recrutori și victimă poate fi un bun cunoscut sau chiar un prieten (de multe ori o femeie) al potențialei victime, sporind astfel gradul de încredere. Mai regretabil este faptul că uneori atât recrutorul, cât și intermediarul poate fi chiar o rudă apropiată. În asemenea cazuri, lovitura morală, după descoperirea realității crude, este cea mai grea.

În cazul recrutorului-femeie, portretul este cel al unei tinere (sau tinere doamne) descătușate, cu maniere libertine, de regulă emancipată, veselă, purtând vestimentație și bijuterii scumpe, aflată la volanul unei mașini luxoase. Cucerește prin argumente simpliste, esența lor fiind banii și luxul.

Uneori recrutorul poate fi chiar o familie. De regulă, aceasta are un business aparent cu străinii, dar sub acoperirea lui desfășoară activitatea de trafic cu persoane.

Recrutorul poate să aparțină unei rețele organizate de traficanți, poate activa de sine stătător, sau în calitate de agent ori angajat al unei firme (de obicei, firmă-fantomă).

De multe ori, pentru a reda ofertei o notă de veridicitate, recrutorii iau masca: agenților intermediare de angajare la muncă, agenților turistice, cluburilor matrimoniale, agenților de dans, majoritatea din ele activând ilegal, plasând anunțuri publicitare în ziare sau prin alte mijloace mass-media. Dar și recrutorii, în cazul persoanelor fizice, pot plasa anunțuri cu oferte ademenitoare.

Nu este exclus faptul că traficanții să fie și recrutori în același timp, dar din mărturiile victimelor se vede că acest lucru se întâmplă mult mai rar, pentru că este complicat să realizezi toate etapele traficului de unul singur.

Astfel, susținem că traficul de ființe umane în scop de exploatare sexuală poate fi săvârșit atât de o singură persoană, cât și de două sau mai multe persoane, iar negoțul cu oamenii ia adesea forme transnaționale și transfrontaliere de operare, la care participă cetățeni (traficanți) din două sau mai multe state. [5, p. 197] În cazul dat, activitatea infracțională începe pe teritoriul statului de origine al victimelor și, parcurgând o serie de etape, este finalizată pe teritoriul statului de destinație. Deoarece în traficareea persoanelor sunt implicați mai mulți subiecți, care asigură, prin misiunile ce le revin, realizarea actului infracțional, aceste tipuri de infracțiuni sunt săvârșite în participație, fapt care ne determină să abordăm unele aspecte ale participației penale.

Stabilirea sub aspect juridico-penal a rolului fiecărui participant în săvârșirea faptei infracționale este posibilă pornind de la analiza mecanismului de traficare a persoanelor. Potrivit modului cel mai frecvent de operare, comerțul cu oameni presupune recrutarea, transportarea, tănuirea, transmiterea primirea și exploatarea victimelor sub diverse forme.

Aceste acțiuni succesive sunt realizate de mai multe persoane și în ansamblul lor constituie un act infracțional unic. Prin efectuarea uneia din acțiunile sus-indicate, care reprezintă verigi ale lanțului infracțional, fiecare participant își aduce contribuția sa directă la săvârșirea infracțiunii și urmează a fi tras la răspundere penală în calitate de coautor al faptei infracționale, potrivit normei speciale cuprinse în art.165 Cod penal. Pe lângă aportul direct al traficantilor la realizarea activității criminale, coautorul presupune existența unei intenții comune. Astfel, coautorii trebuie să acționeze ca urmare a înțelegerii prealabile sau în baza unei decizii comune, luate concomitent cu săvârșirea infracțiunii.

Complicitatea la traficul de ființe umane există atunci când persoana înlesnește, ajută prin diverse modalități, sau tăinuiește urmele infracțiunii săvârșite.

Complicele trebuie să conștientizeze caracterul faptei săvârșite și importanța contribuției sale la comiterea infracțiunii de traficare a persoanelor. În timpul când complicele efectuează acțiuni menite a-i ajuta pe traficanți, sau adoptă un comportament pasiv ce favorizează săvârșirea infracțiunii, el trebuie să cunoască intenția autorilor și să accepte să le acorde acestora sprijinul necesar. Sunt complici la infracțiunea de trafic de ființe umane indivizii care culeg și furnizează informații despre persoanele care solicită, sau ar putea accepta, serviciile traficantilor, ori le acordă ajutor la perfectarea actelor necesare pentru transportarea victimelor în statele de destinație. Complici mai pot fi la infracțiune și funcționari ai structurilor autorităților publice (polițiști, vameși, militari ai trupelor de grăniceri) care se abțin cu intenție, atunci când au suspiciuni motivate să întreprindă măsuri în vederea curmării activității infracționale a traficantilor, deși în virtutea atribuțiilor de serviciu ei sunt obligați să reacționeze împotriva acțiunilor de acest gen.

Clasificarea subiecților în activi și pasivi nu reprezintă un fenomen străin nici infracțiunii de trafic de ființe umane. Subiecți activi ai infracțiunii, pe lângă bărbați sunt și femeile. La ora actuală, se înregistrează o creștere a ponderii lor, ele numărându-se printre membrii grupurilor criminale specializate în traficul de persoane, sau desfășoară o astfel de activitate de sine stătător. Astfel, potrivit datelor cercetărilor sociologice efectuate în domeniul dat, 50 la sută dintre recursorii victimelor traficului sunt femei.[6] Totodată, conform datelor obținute în cadrul studiului dosarelor penale privind infracțiunile referitoare la traficul de ființe umane, 47 la sută dintre traficanți au fost femei. [7, p. 72]

Drept subiect pasiv al infracțiunii este persoana împotriva căreia este îndreptată acțiunea infracțională a traficantilor. Subiecți pasivi ai infracțiunii de trafic de ființe umane sau de copii pot fi femeile, bărbații și copiii (indiferent de sexul de care aparțin).

Regula generală dictată de legiuitor în dispozițiile art.21 CP al RM stabilește drept subiect al acestei infracțiuni orice persoană fizică responsabilă care a atins vârsta de 16 ani (cetățean al Republicii Moldova sau al unei alte țări, fie apatrid), precum și persoana juridică ce întrunește cerințele înaintate de legea penală. În cazul abuzului de putere subiectul trebuie să fie o persoană cu func-

ție de răspundere (art.123 CP.) sau o persoană care gestionează o organizație comercială, obștească sau altă organizație nestatală (art.124 CP.).

Referințe:

1. М.П. Шруб, *Криминалистические особенности личности преступника по уголовным делам о торговле людьми с целью сексуальной эксплуатации*, Минск, 2006, с. 137-147.
2. Л.Д. Ерохина, *Торговля женщинами в целях сексуальной эксплуатации. Теория и практика борьбы* / Л.Д. Ерохина, М.Ю. Буряк, Владивосток, изд. Дальневост. ун-та, 2001, 196 с..
3. С. Кривошеев, *Обзор механизмов, средств и правоохранительных мер для борьбы с торговлей людьми в Украине* / С. Кривошеев, В. Куц, В. Соболев, Киев, 2001, 112 с.;
4. *Противодействие торговле людьми: учеб. пособие*/ А.М. Бандурка и др.; под общ. ред. А.М. Бандурки, Харьков, Консум, 2003, 312 с..
5. О. Bejan, *Considerații privind fenomenul criminalității transfrontaliere și transnaționale* / Prevenirea și combaterea crimelor transnaționale: probleme teoretice și practice, Chișinău, 2005.
6. Т. Fomina, V. Rusu, D. Misail-Nichitin, *Traficul de persoane în Moldova. Comentarii, tendințe, recomandări*. Centrul Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii „La Strada” (Moldova); Traficul de ființe umane. Profil statistic 2004/2005, www.migratie.md/antitrafic/publications, 26.12.2007.
7. G. Botnaru, V. Bujor, O. Bejan, *Caracterizare criminologică și juridico-penală a traficului de ființe umane*. Centrul de Prevenire și Asistență Criminologică, Univ. De Stat Alecu Rosso din Bălți, Chișinău, 2008.